

“YASHIL IQTISODIYOT’GA O’TISHDA KASB-HUNAR MAKTABLARIDA “YASHIL ENERGIYA” O’QUV-AMALIYOT USTAXONALARI BARPO ETISH VA O’RTA BO’G’IM MUTAXASSISLARINI TAYYORLASH

Sattorova Dilfuzaxon Qurbonaliyaevna

*O’zbekiston tumani 1-son kasb-hunar maktabi direktori,
O’zbekiston tumani, Farg’ona viloyati, O’zbekiston respublikasi*

ANNOTATSIYA

Maqolada kasb-hunar tizimida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan unumli foydalanish maqsadida zarur o’quv laboratoriya- ustaxonalarini tashkil etish va bu soha uchun o’rta bo’g’in mutaxassislarini tayyorlash masalasida so’z yuritilgan. Ushbu o’quv amaliyot ustaxonalarini tashkil etish orqali “yashil” energetikani rivojlantirish, xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy qilish, shuningdek, energiya samaradorligini oshirish va ishlab chiqarish sohasida mamlakat iqtisodiyotiga hissa qo’shish orqali kasb-hunar maktablarida qo’shimcha daromad keltirishni ham yaratadi.

ANNOTATSIYA

The article talks about the organization of the necessary workshops and laboratories and the training of middle-level specialists for renewable energy sources in the professional system. Through the organization of these training workshops, producing "green" energy, in particular, input of the wide introduction of renewable energy sources the contribution will be carried out and it will bring additional income to vocational schools.

Tayanch soʻzlar: "yashil iqtisodiyot", barqaror rivojlanish, atrof-muhit, qayta tiklanadigan energiya, kasb-hunar, "yashil energetika", "yashil" ish o’rinlari, elektr energetika, energiya, professional ta’lim.

Tayanch soʻzlar: "green economy", stable development, the environment, qayta tiklanadigan energiya,, renewable energy, profession, green energy, "green" workplaces, electric energy, professional education..

Ma’lumki, O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning “2019-2030-yillar davrida O’zbekiston Respublikasining “Yashil” iqtisodiyotga o’tish strategiyasini tasdiqlash to’g’risida”gi 04.10.2019 yildagi PQ-4477-son qarori mamlakatimizda yashil iqtisodiyotga bo’lgan e’tiborning qanchalik ahamiyatga ega ekanligini ko’rsatib beradi.

Qarorga ko'ra, qayta tiklanuvchi energiya resurslaridan keng foydalanish orqali yoqilg'i balansini diversifikatsiyab an'anaviy yoqilg'i turlarini qayta tiklanadigan energiya turlariga almashtirish hisobiga ularning elektr va issiqlik energiyasi ishlab chiqarishdagi hissasini kamaytirish shu kunning dolzarb masalalaridan biridir. Shu bilan birga, qayta tiklanadigan energiya turlaridan foydalanish sanoat hududlarining ekologik holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Qayta tiklanuvchi energetikani yanada rivojlantirishning maqsadli parametrlari tasdiqlandi, bunda 2025-yilga kelib elektr energiyasini ishlab chiqarish quvvatlari tarkibida qayta tiklanuvchi energiya manbalarining hissasini 12,7 foizdan 19,7 foizga yetkazish ko'zda tutilmoqda, jumladan, gidroelektrostansiyalar bo'yicha 12,7 foizdan 15,8 foizga, quyosh energetikasi bo'yicha 2,3 foizga, shamol energetikasi bo'yicha 1,6 foizga oshirish rejalashtirilgan. Shuningdek, qayta tiklanuvchi energetikani rivojlantirish bo'yicha investitsiya loyihalari doirasida 2017-2025 yillarda umumiy qiymati 5,3 milliard dollar bo'lgan 810 ta loyihani amalga oshirish ko'zda tutilmoqda. 2017-2021yillarda byudjet tashkilotlarida energiya iste'moli jihatidan samarador isitish qozonlarini joriy qilish jadvaliga ko'ra, Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, Sog'liqni saqlash vazirligi va Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tasarrufidagi 6333 ta budjet tashkilotining 17251 ta isitish qozonini almashtirish ko'zda tutilgan. Shuningdek, shu yillarda Qishloq va suv xo'jaligi vazirligining suv xo'jaligi tashkilotlarida 879 ta nasos va 1523 ta elektrodvigatelni almashtirish ko'zda tutilgan. Bundan tashqari, atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologiya va energetika xavfsizligini ta'minlash, ijtimoiy vazifalarni hal etish, aholi turmush sifatini yuksaltirish, kelgusi avlodlar uchun qayta tiklanmaydigan uglevodorod energiya resurslari zaxirasini saqlash qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirishga xizmat qiladigan asosiy omillardir ekanligi barchaga ma'lumdir.

Ayni paytda ushbu yo'nalishda quyosh energiyasidan foydalanishni kengaytirishni nazarda tutadigan muhim tashkiliy va amaliy tadbirlar hayotga tatbiq etilmoqda. Zero, quyosh energiyasidan foydalanish O'zbekiston qulay geografik joylashuvga ega bo'lib, mamlakatda yiliga 320 kun quyoshli kun hisoblanadi.

Bugungi kunda muqobil energetika dunyo yoqilg'i-energetika kompleksini rivojlantirishda tobora muhim o'rin tutmoqda. Tabiiy resurslar miqdori tobora kamayib borayotganligi hamda ishlab chiqarishdagi chiqindi gazlarning atrof-muhitga zararlari ushbu sohaning rivojlanishiga sabab bo'lmoqda. Shundan kelib chiqib, jahon iqtisodiyotida ro'y berayotgan inqirozli hodisalarga qaramasdan, muqobil energetika sohasiga va eng avvalo, qayta tiklanadigan energiya manbalarini o'zlashtirishga kata sarmoyalar sarflanayotganini kuzatmoqdamiz.

Misol tariqasida Sirdaryo viloyati Shirin shahrida joylashgan Shirin Energetika Kolleji Saudiya Arabistonining "ACWA Power" kompaniyasi buyurtmasi asosida

yoshlarni Muqobil energiya stansiyasi “texnigi”, “operatori” va “dispetcheri” kabi kasblarga tayyorlash boshlangan. Buning uchun ushbu horijiy kompaniya ko’magida 2 million 800 ming AQSH dollari qiymatida kollejda zamonaviy ustaxona, laboratoriya va yotoqxonalar barpo etilgan. Shundan kelib chiqqan holda aytishimiz mumkinki, mamlakatimizda joylashgan boshqa professional ta’lim muassasalarida ham ushbu loyihlarni amalga oshirish mumkin.

Jumladan, yashil iqtisodiyotni rivojlantirish borasida Farg’ona viloyatida joylashgan O’zbekiston tumani 1-son kasb-hunar maktabimizda ham muqobil energiya ishlab chiqarish loyihasini amalga oshirish rejalashtirilgan. Tumanimizda 20 dan ortiq yirik korxonalar, 500 dan ziyod kichik va o’rta biznes subyektlari va 100 dan ortiq davlat tashkilotlari mavjud bo’lib, yaqin istiqbolda ularning aksariyati yashil energiya manbalaridan foydalanishga o’tishi kutilmoqda. Shundan kelib chiqib, kasb-hunar maktabimizda yashil energiya ishlab chiqarish bo’yicha dastlabki loyiha tayyorlanmoqda. Bundan ko’zlangan maqsad, avvalo, shu soha bo’yicha o’rta bo’g’in mutaxassislarini tayyorlab berish, bu orqali tumanimizda kadrlar ehtiyojini qoplash, aholi bangligini ta’minlashga ko’mak berish va qolaversa, byudjetdan yashqari mablag’ topish’ni rivojlantirish ko’zda tutilgan. Bu borada maktabda tajriba sifatida o’quv-amaliyot ustaxonasi tashkil etish ko’zda tutilgan.

-Eksperimental qurilma laboratoriya stolida joylashgan quyosh panellari, akumulyatorlar, invertorlar va boshqa jihozlar o’rnatiladi, va bu laboratoriya asosida jihozlar yig’iladi, amaliy ish rejalari tuziladi.

-Muqobil energiya manbalariga texnik xizmat ko’rsatish kasb mutaxassislarini Respublikamizning barcha professional ta’lim muassasalarida joriy qilish, bu kasb bo’yicha kasb standartlari, kasb standartlariga asoslangan malaka talab va namunaviy rejalarni ishlab chiqarish ko’zda tutilmoqda.

-Energetikaga doir islohotlarning ahamiyatini inobatga oladigan bo’lsak, qayta tiklanuvchi energiya manbalari sohasida yuqori malakali va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash qanchalik dolzarb ekanligi, energetika sohasida, xususan, qayta tiklanadigan energetikani rivojlantirish uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlash professional ta’lim muassasalarining oldida turgan asosiy maqsadlaridan biri bo’lib qolmoqda.

-Shuningdek” yashil iqtisodiyotga o’tishda muqobil energiya manbalarini o’rnatish va elektr energiyasini ishlab chiqarish Respublikamizdagi energiya ehtiyojlarini to’ldirish, bundan maqsad yangi ish o’rinlari yaratilib, yoshlarni ish bilan ta’minlash samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Xulosa o’rnida shuni aytish, mumkinki, kasb-hunar maktablarida yashil energiya ishlab chiqarish maqsadida tashkil etiladigan o’quv laboratoriyalar, ustaxonalar kelesakda yuzaga chiqadigan soha mutaxassislariga bo’lgan ehtiyojni qoplashga

xizmat qiladi. Kasb-hunar maktablarida tayyorlab beriladigan o'rta bo'g'im mutaxassislar, ya'ni qayta tiklanadigan energiya bo'yicha montajchi, xizmat ko'rsatuvchi va dispatcherlar tayyorlanib yashil energiya sohasida o'z ish o'rinlariga ega bo'ladilar. Bu mehnat bozoriga mos kadrlar yetishtirishda o'z salmoqli xissasini qoshish bilan birgalikda, kasb-hunar maktablarida tashkil etilgan "yashil energiya" laboratoriya va ustaxonalari orqali qoshimcha daromad ham olinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 04.10.2019 йилдаги ПҚ-4477-сон қарори,
2. R.Zohidov, "Muqobil energetikani rivojlantirish yo'lida". O'zR FA Energetika va avtomatika instituti bo'lim mudiri, akademik. <https://uza.uz/posts/81064>
3. Yuldoshev I.A., Shog'o_chqorov S.Q. —Muqobil energiya manbalari fanidan laboratoriya ishlarini bajarishga oid uslubiy ko'rsatmalar. Toshkent: ToshDTU, 2019. 60 b.